

KLAGANDE

Jaktkritikerna, 802441-4370
[Redacted]
[Redacted]

MOTPART

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Värmlands läns beslut 3 juli 2018, dnr 218-4999-2018, bilaga 1

SAKEN

Licensjakt efter björn i Värmlands län

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Värmlands län har beslutat om licensjakt efter högst 2 björnar inom länet. I beslutet anges att jakten får bedrivas under tiden 21 augusti – 15 oktober 2018 eller till dess att jakten avlyses. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

Förvaltningsrätten har den 24 juli 2018 beslutat att avslå Jaktkritikernas begäran om inhibition och diverse ytterligare yrkanden om ålägganden gentemot Länsstyrelsen Värmland, särskilda utredningsåtgärder i målet m.m.

PARTERNAS INSTÄLLNING

Jaktkritikerna yrkar att länsstyrelsens beslut ska upphävas.

Föreningen anför sammanfattningsvis följande till stöd för sin talan. Björn är en skyddad art. Undantaget från det strikta skyddssystem som stadgas i art- och habitatsdirektivet kan inte tillämpas eftersom det inte framgår hur beslutad jakt kan påverka gynnsam bevarandestatus i björnens naturliga utbredningsområde.

2017 års inventering visar att björnstammen har en nedåtgående trend och enligt Rovbase är björnpopulationen nere på cirka 1 800 björnar. Detta är en minskning jämfört med år 2013 då det fanns cirka 2 800 björnar i Sverige. Minskningen beror främst på att jaktuttaget har ökat genom licensjakt, skydds jakt samt illegal jakt. Gynnsam bevarandestatus är ett statiskt, begränsat och instrumentellt sätt att se på djur, det vill säga att endast så få rovdjur som möjligt tolereras utan att arten utrotas. Det är inte förenligt med ett hållbart bevarande av den biologiska mångfalden på sikt.

Eftersom björnen är en art som reproducerar sig långsamt bör björnförvaltningen drivas på ett adaptivt sätt. Den beslutade licensjakten medför ett onödigt lidande för björnen och står därmed i strid med jaktlagen. Den naturkatastrof som pågår med värme, torka, brist på föda, skogsbränder, brandrök och föroreningar kan medföra oöverskådliga skador och miljökonsekvenser. Försiktighetsprincipen måste råda och det är oklart hur beräkningsmodeller gällande föryngringar kan anses giltiga efter brandkatastrofen. Det finns andra lämpliga lösningar för att minska björnens skadeverkningar, såsom stängsel och elektroniska anordningar som avskräcker björnar. Sammanfattningsvis är kriterierna för licensjakt inte uppfyllda.

Länsstyrelsen anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Av 3 § första stycket jaktlagen (1987:259) framgår att björn och annat vilt är fredat och får jagas endast om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Av 23 c § jaktförordningen (1987:905) framgår att förutsättningen för att licensjakt efter bl.a. björn ska kunna tillåtas, är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade former. Bestämmelsen i 23 c § jaktförordningen ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21

maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet).

Enligt art- och habitatdirektivets artikel 1 i anses en arts bevarandestatus vara gynnsam när uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, och artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

EU-domstolen har i en dom den 14 juni 2007 i mål C-342/05 (Europeiska kommissionen mot Finland) uttalat att undantagsbestämmelserna i artikel 16.1 i direktivet ska tolkas restriktivt och att den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 i direktivet.

Av den allmänt tillämpliga proportionalitetsprincipen, som också slagits fast av EU-domstolen inom artskyddsområdet (se dom i mål C-76/08, Europeiska kommissionen mot Malta), följer att det undantag från skyddssystemet som en medlemsstat har för avsikt att göra, ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis att målet är tillräckligt utrett och vad Jaktkritikerna ånyo anfört om behov av ytterligare utredningar och förtydliganden, föranleder därför inga vidare åtgärder.

Fråga i målet är om länsstyrelsen har visat att kraven för att fatta beslut om licensjakt på sätt som skett är uppfyllda.

Syftet med den beslutade jakten och annan lämplig lösning

Till skillnad från när det är fråga om skyddsjakt så finns det varken i 23 c § jaktförordningen eller i artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet något särskilt syfte angivet som ska vara uppfyllt för att ett beslut om licensjakt ska kunna meddelas. För att det ska vara möjligt att göra en bedömning av om det finns någon annan lämplig lösning eller om undantaget från skydd mot jakt är proportionerligt måste det emellertid finnas ett syfte med licensjakten. Vid prövningen av undantag från det strikta skyddssystemet får det anses ligga inom en överprövande domstols kompetens att göra en prövning av om det syfte som beslutsmyndigheten har angett är acceptabelt i sig (se HFD 2016 ref. 89 och Kammarrätten i Stockholms dom den 14 november 2014 i mål nr 3273-13).

Förvaltningsrätten tar därmed ställning till om de syften som länsstyrelsen har angett till stöd för licensjakten kan anses acceptabla i sig.

Länsstyrelsen framför i huvudsak följande vad gäller syftet med licensjakten. Syftet är främst att bidra till en bättre samexistens mellan människa och björn. Tidigare genomförda licensjakter har också visat att jakten medför positiva effekter på acceptansen för björn. Licensjakt är vidare ett viktigt verktyg för att minska björnens påverkan på tamdjur, grödor och bikupor. Länsstyrelsen framför även att den genom sin förvaltning har ambitionen att minska det totala rovdjurstrycket på klövvilt och öka möjligheterna att åstadkomma en balanserad älgförvaltning och bibehålla allmänhetens accep-

tans genom att minska björnens socioekonomiska och psykosociala påverkan.

Vad gäller andra lämpliga lösningar för att uppnå de angivna syftena med licensjakten så har länsstyrelsen framfört att förebyggande åtgärder såsom skyddsjakt, stängsel, skrämsel, flytt av tamdjur och ökad bevakning är åtgärder som tillämpas på en småskalig nivå. På en storsaklig nivå är licensjakten den lämpligaste åtgärden, vilket då sker parallellt med övriga åtgärder. Till viss del kan olika former av kommunikationsinsatser bidra till en bättre samexistens mellan människa och björn. Det är dock inte tillräckligt utan det krävs också en aktiv förvaltning.

Förvaltningsrätten anser att de syften med licensjakten som beskrivs är acceptabla syften och att licensjakten får anses vara ändamålsenlig i förhållande till syftena. Utifrån den beskrivning som görs av förekomst av björn i länet och redovisningen av vilka överväganden som gjorts rörande annan lämplig lösning för att uppnå de syften som anges i beslutet finner förvaltningsrätten inte skäl att ifrågasätta länsstyrelsens bedömning att det inte finns någon annan lämplig lösning än licensjakt.

Gynnsam bevarandestatus

En av förutsättningarna för att licensjakt ska kunna beviljas enligt jaktförordningen är, som nämnts ovan, att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde. Jaktkritikerna har ifrågasatt de senaste inventeringsresultaten och användningen av kriteriet gynnsam bevarandestatus.

I propositionen En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191 s. 40 f.) föreslog regeringen att målen för björnstammen i Sverige är att referensvärde för gynnsam bevarandestatus ska vara 1 100- 1 400 individer, och björnens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområ-

det i Sverige ska vara Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands län samt delar av Dalarnas, Gävleborgs och Värmlands län.

Regeringen uttalade att Naturvårdsverket bör ange referensvärdet för gynnsam bevarandestatus inom det föreslagna intervallet. Referensvärdet får där efter inte underskridas (a. prop. s. 34). Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (2013/14:MJU7).

Naturvårdsverket har med stöd av 5 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn fastställt miniminivån för årliga föryngringar för mellersta rovdjursförvaltningsområdet till 50, motsvarande 500 björnar och i hela landet till 140 föryngringar. Värmland har ingen fastställd miniminivå för årliga föryngringar. (NV-00552-14). Av Naturvårdsverkets delegeringsbeslut avseende björn framgår att inventeringen för perioden 2012-2016 visade att mellersta rovdjursförvaltningsområdet har berörts av 81 föryngringar, vilket motsvarar 810 björnar (NV-02617-18). Av underlaget i målet framgår utifrån att björnstammen i Värmlands län uppskattas till ungefär 11 björnar år 2017.

Förvaltningsrätten finner inte skäl att ifrågasätta angivna inventeringsuppgifter, vilka måste vara utgångspunkten i bedömningen av om den beslutade licensjakten efter björn försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Förvaltningsrätten konstaterar att björnpopulationen såväl nationellt som regionalt överstiger de av Naturvårdsverkets beslutade referens- och miniminivåerna. Länsstyrelsen har också i sitt beslut på ett tydligt sätt redogjort för hur man kommit fram till den beslutade kvoten. I den beskrivningen har man fört ett resonemang i vilket man visar att man tagit hänsyn till olika faktorer som påverkar björnsstammens storlek och vilken effekt det beslutade jaktuttaget kan förväntas få i förhållande till möjligheten att fortsatt upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för arten. Överväganden har

också gjorts i förhållande till inom vilka områden jakt ska få bedrivas och kvoten är anpassad i förhållande till förutsättningarna i de olika områdena.

Det har inte framkommit något som tyder på att det beslutade jaktuttaget om högst 2 björnar inom Värmlands län medför att Naturvårdsverkets riktlinjer riskerar att underskridas, vare sig nationellt eller regionalt. Detta gäller även med beaktande av hela mellersta rovdjursförvaltningsområdet och mot bakgrund av sommarens skogsbränder. Förvaltningsrätten bedömer därför att den beslutade licensjakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos björnens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, varken regionalt eller nationellt. Vad Jaktkritikerna har anfört i överklagandet motiverar ingen annan slutsats. Likaså har det inte framkommit något som visar att björnstammen är genetiskt sårbar eller att nu beslutad licensjakt på annat sätt riskerar björndjursstammens sammansättning. Förvaltningsrätten finner därför att jakten är lämplig med hänsyn till björndjursstammens storlek och sammansättning.

Selektiv jakt under strängt kontrollerade förhållanden

Det överklagade beslutet innehåller tidsmässiga och geografiska avgränsningar. Beslutet innefattar också en rad villkor för björnjakten som i huvudsak motsvarar de villkor som slås fast i Naturvårdsverkets författningssamling 2010:7 om föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn.

Slutsats

Förvaltningsrätten finner sammanfattningsvis att länsstyrelsen har grund för sitt beslut om licensjakt efter högst 2 björnar eftersom samtliga kriterier för licensjakt bedöms vara uppfyllda. Den beslutade licensjakten bedöms vara proportionerlig i förhållande till björndjursstammens storlek och samman-

sättning samt med hänsyn till de syften som angetts för jakten. Jaktkritikernas överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i formulär DV 3109/1 C (se bilaga 2).

lagman

I avgörandet har även nämndemännen ,
och deltagit.

 har föredragit målet.

Länsstyrelsen
Värmland

Djurskydd & Vilt

BESLUT

Datum
2018-07-03

Sida
1 (31)
Referens
218-4999-2018

Enligt sändlista

Beslut om licensjakt efter björn i Värmlands län 2018

Beslut

Länsstyrelsen Värmland beslutar om licensjakt efter högst två (2) björnar i Värmlands län 2018 enligt nedan angivna villkor.

Björnjakten får bedrivas inom hela länet, utom det område som är angivet på kartorna i bilaga 5.

Länsstyrelsen avlyser jakten då det beslutade antalet björnar fällts eller då den angivna jakttiden löpt ut.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 15 a § andra stycket jaktförordningen (1987:905) att under licensjakten 2018 tillåta användning av halvautomatiska vapen med magasinkapacitet som överstiger två patroner.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd att även tillåta åteljakt på björn enligt nedan angivna villkor.

Jakt som bedrivs i strid mot nedan angivna villkor sker utan stöd i beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259).

Straffbestämmelser för jaktbrott och grovt jaktbrott finns i 43 och 44 §§ i jaktlagen.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen att detta beslut ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas. Hur beslutet kan överklagas framgår av bilaga 4.

Villkor

För att säkerställa att jakten bedrivs selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden beslutar Länsstyrelsen att nedan angivna villkor ska gälla för genomförandet av jakt enligt detta beslut.

Den som deltar i jakten är skyldig att följa villkoren.

Beslutets giltighet och björnar som fälls enligt andra beslut

Om björnar fälls med stöd av andra beslut, till exempel efter beslut om skyddsjakt, eller om björnar förolyckas av andra orsaker under den tid då licensjakt är tillåten, ska inte dessa avräknas licenstilldelningen. Björnar som fällts, men som inte omfattas av beslutet, tillfaller staten.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I LULEÅ	
2018-07-24	
Målnr:	1936-18
Aktbil:	3 Enhet: 1

Jakttid

Jakten får, med stöd av 3 § NFS 2010:7 bedrivas från och med den 21 augusti 2018 till dess att jakten avlyses, dock längst till och med den 15 oktober 2018. Björn får endast jagas under tiden fr.o.m. en timme före solens uppgång till två timmar före solens nedgång.

Hur många djur får fällas och var får de fällas?

Högst 2 björnar får fällas i Värmlands län.

Vilka djur får fällas?

Samtliga björnar med undantag för björnhona som åtföljs av ungar, samt ungar som följer björnhona (oavsett ungarnas ålder) enligt 4 § NFS 2010:7. Länsstyrelsen rekommenderar att inte fälla årsunge.

Vilka får utföra jakten?

Person som har jakträtt inom beslutat område som omfattas av detta beslut. Jakt får inte bedrivas utan att en ansvarig jaktledare är utsedd vid varje jakttillfälle, se vidare under jaktledarens ansvar.

Uppgifter om aktuell tilldelning samt anmälan om fälld eller påskjuten björn

Den som jagar björn ska hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen i länet. Observera att den som av oaktsamhet inte hållit sig informerad kan komma att dömas till ansvar för jaktbrott eller grovt jaktbrott. Anmälan till länsstyrelsen om fälld eller påskjuten björn ska ske **snarast och senast två timmar efter att björnen fällts eller påskjutits**. Påskjutning definieras enligt NFS 2010:7: "*Skott har avlossats mot och med avsikt att fälla djur och det har inte konstaterats att djuret har fällts*".

För meddelande om **återstående tilldelning**,
ring: 010-224 71 60 (telefonsvarare)

För anmälan om **fälld eller påskjuten** björn,
ring: 010-224 76 05

För att underlätta och effektivisera information om aktuell tilldelning och/eller avlysning under jakten, rekommenderas samtliga jaktdeltagare att utnyttja Länsstyrelsens SMS-tjänst. Registrering till SMS-tjänsten görs enligt följande:

Skicka SMS till telefonnummer: **0046 73 123 89 90**

Ange följande meddelande:

Spara(mellanslag)Förnamn(mellanslag)Efternamn(mellanslag)Björnjakt2018

Ange ditt namn vid Förnamn och Efternamn, exempel:

Spara Kalle Svensson Björnjakt2018

Observera att även om SMS-tjänsten används är jaktledaren skyldig att minst en gång i timmen avlyssna Länsstyrelsens telefonsvarare för information om återstående tilldelning.

Vid anmälan om fälld eller påskjuten björn ska följande anges:

1. namn, adress och telefonnummer till **skytten**;
2. namn, adress och telefonnummer till **ansvarig jaktledare**;
3. när björnen fällts (datum och klockslag);
4. var björnen fällts (koordinater eller plats som går att återfinna på karta 1:100 000);
5. vilket kön djuret har om det är möjligt att fastställa.

Avräkning

Påskjuten björn ska avräknas såvida inte kulan från det avlossade skottet anträffas på en plats som utesluter att björnen skadats eller det på annat sätt vid fältkontroll kan fastställas att björnen inte skadats.

Avlysning

Länsstyrelsen avlyser jakten då det totala antalet björnar fällts, eller om jakttiden löpt ut. Länsstyrelsen informerar om avlysningen via telefonsvararen, pressmeddelande, SMS samt på hemsidan.

Jaktledarens ansvar

Jakt får inte bedrivas utan att en ansvarig jaktledare är utsedd vid varje jakttillfälle.

Jaktledaren ska före jaktens början informera samtliga jaktdeltagare om villkoren för jakten, kommunikationsbestämmelser, otillåtna skjutriktningar,

gränsförhållanden samt om övriga regler som kan behövas för jaktens genomförande.

Jaktledaren ska vidare informera om skyldigheten att inneha vapenlicens och giltigt statligt jaktkort.

Jaktledaren ska informera skytten om dennes ansvar att rapportera fälld björn till länsstyrelsen. Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där licensjakt bedrivs.

Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra skadat vilt ska kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen. Ansvarig jaktledare svarar för att kommunikationsvägarna under jakten säkerställer att villkoren för jakten följs.

Jaktledaren ska informera varje jaktdeltagare om att han/hon bör vara ansvarsförsäkrad, bör bära röda band eller motsvarande kännetecken under jakten samt att han/hon årligen före jakten bör ha förvärvat sig om att vapnet är inskjutet och att han/hon har tillräcklig skjutskicklighet för att bedriva jakt efter björn.

Jaktledaren ska informera varje jaktdeltagare om riskerna med skadskjutning av björn, uppmana jaktdeltagarna att endast skjuta med stöd och att endast skjuta rena sidoskott mot stillastående björnar.

Hundanvändning

Länsstyrelsen erinrar om att all jakt ska bedrivas med god jaktetik, så även hundanvändning. Högst två hundar som ställer eller förföljer en och samma björn får användas samtidigt enligt 5 § NFS 2010:7. Länsstyrelsen vill påminna om 27 § jaktlagen (1987:259) att vilt inte får utsättas för onödigt lidande.

Åtel

Licensjakt efter björn med stöd av detta beslut och 6 § NFS 2010:7 får bedrivas med hjälp av åtel. Upptag av björnsår med hjälp av hund vid en åtel är ej tillåtet. Åtel definieras som "*Material som iordningställts eller placerats i syfte att locka till sig vilt*". Vilt som dött av annan orsak än jakt och ligger kvar på den plats där det fallit är inte att betrakta som åtel.

Åteln ska anmälas till länsstyrelsen Värmland skriftligen, via e-post (vilt.varmland@lansstyrelsen.se). Länsstyrelsen ber eventuella sökande att ta handläggningstider i beaktande, och rekommenderar därför att tillstånd om åtling söks minst två veckor före det planerade datumet för påbörjan av åtlingen.

Åtling får påbörjas tidigast den 15 juli och först efter medgivande från länsstyrelsen. Anmälan görs på blankett "Ansökan, åteljakt på björn i Värmland 2018" (bilaga 3). Ansökan ska innehålla namn, adress och telefonnummer till åtelansvarig (helst både fast och mobil), vilken kommun det gäller, exakta koordinater (sweref) för åtelns placering, samt datum för

när åtling ska påbörjas. Länsstyrelsen erinrar att åtel endast får anläggas efter markägarens tillstånd.

Senast 15 november 2018 ska åteljakt rapporteras till Länsstyrelsen på blankett "Rapportering, åteljakt på björn 2018". (bilaga 7).

De villkor som ska följas av de som bedriver licensjakt på björn med hjälp av åtel återfinns i bilaga 6.

Platsundersökning och eftersök av påskjuten björn

Den som påskjutit björn ska tillsammans med jaktledaren ansvara för att platsundersökning genomförs för att undersöka om björnen är skadad eller inte.

Den som påskjutit björn ska tillsammans med jaktledaren ansvara för att eftersök genomförs om inte platsundersökningen eller andra omständigheter visat på att björnen är oskadad. Eftersök ska genomföras tills dess:

- a. Djuret påträffats dött.
- b. Djuret påträffats skadat och avlivats.
- c. Kulan från det avlossade skottet anträffas på en plats som utesluter att:
 - björnen skadats, eller,
 - djuret inte kan anträffas.

Jaktledaren ska till länsstyrelsens besiktningsman redovisa hur platsundersökning eller eftersök genomförts.

Jaktledaren ska uppvisa skottplatsen för länsstyrelsens besiktningsman och tillsammans med besiktningsmannen och den som påskjutit björnen genomföra en fältkontroll och följa upp vad som skett efter skott. Jaktledaren ska tillsammans med besiktningsmannen dokumentera platsundersökning och eftersök på blankett som Naturvårdsverket tillhandahåller (bilaga Påskjuten björn – platsundersökning och eftersök).

Besiktning av fälld björn

Av Länsstyrelsen förordnad besiktningsman ska besikta samtliga fällda djur och skriftligt dokumentera hur platsundersökning och eftersök genomförts då djur påskjutits.

Jaktledaren ska se till att den fällda björnen finns tillgänglig för besiktning. Vidare ska jaktledaren eller skytten fylla i relevanta uppgifter som framgår av blanketten "Registrering av fälld/död björn" (bilaga B1).

Skytten ska inom ett dygn från det att djuret fällts uppvisa hela det fällda djuret för länsstyrelsens besiktningsman. Om besiktningsmannen så begär ska skottplats/fallplats omgående uppvisas.

Om skytten på besiktningsmannens begäran inte uppvisar skottplats/fallplats eller om denna inte kan återfinnas eller om skytten vägrar att visa björnkroppen, tillfaller björnen staten.

Besiktningsmannen fyller tillsammans med skytten i de blanketter för licensjakt efter björn som Naturvårdsverket tillhandahåller.

För att underlätta besiktningsmannens arbete rekommenderas skytten att sätta in en pinne i munnen på björnen för att hålla den öppen innan likstelheten inträder.

Hantering av fälld björn

Från alla fällda björnar (inklusive märkta) ska besiktningsmannen ta följande prover som tillfaller staten; 1. Första premolaren (liten kindtand), 2. könsdelar, 3. hårprov, 4. hudprov, 5. muskelprov, samt 6. i förekommande fall den största spenen från björnhona.

Proverna används i följande syfte;

- *Spene* används för att bestämma om hona varit digivande vid jakten
- *Kindtand* används till åldersbestämning;
- *Könsdelar* används till studier om könsmognad och reproduktionshistoria;
- *Hårprov* används för födovalsanalys;
- *Muskelprov* används för genetiska analyser;
- *Hudprov* används som reservprov bl.a. för genetiska analyser.

Sändare eller annan teknisk utrustning som finns på björnar märkta i björnprojektet tillhör björnprojektet och ska tillvaratas av besiktningsmannen.

Om skytten på besiktningsmannens begäran inte lämnar ifrån sig alla proverna, tillfaller hela björnen eller värdet av densamma staten.

Märkning av delar av skjuten björn

Under förutsättning att ovan nämnda uppgifter rapporterats, att samtliga prover Björnskinnet ska märkas direkt vid besiktning och kraniets ägare ansvarar för märkning av kraniet inom sex månader med så kallad transponder (mikrochip), som bevis på att björnen fällts lagligt. För detta används bifogad blankett "Besiktning, provtagning och märkning av fälld/död björn" (bilaga B2). Ansvarig för märkning av skinnet är björnens ägare. Märkning av skinnet utförs av Länsstyrelsens besiktningsmän i fält. Björn och delar av björn som inte märkts enligt bestämmelserna tillfaller staten.

Jakträttshavarens rätt till delar av björnen

Under förutsättning att ovan nämnda uppgifter rapporterats, att samtliga prover insamlats samt att jakten i övrigt har skett i överensstämmelse med jaktlagstiftning och med villkoren i detta beslut, tillfaller övriga delar av björnen jakträttshavaren. Jakträttshavaren får överlåta en fälld björn till annan.

Försäljning av kött, skinn m.m.

Kommersiella aktiviteter som annonsering, köp, byte, försäljning av björnskin, björnkött eller andra delar av björn samt kommersiell förevisning av björn är förbjuden. För björnar skjutna i enlighet med detta beslut kan Jordbruksverkets CITES-intyg om undantag från förbudet inhämtas från av Länsstyrelsen utsedd besiktningsman. Björnens ägare kan då sälja hela eller delar av björnen vid ett tillfälle och till en mottagare. För ytterligare försäljning av delar av björnen krävs nytt/nya CITES-intyg. Om den nye ägaren vill sälja delarna vidare, krävs nytt CITES-intyg från Jordbruksverket. CITES-intyget gäller för handel inom EU. För export av björn eller produkter av björn till länder utanför EU krävs ett särskilt exporttillstånd från Jordbruksverket. Ytterligare information finns på Jordbruksverkets hemsida www.sjv.se.

Slakt- och köttthantering

Gällande slakt- och köttthantering hänvisas till Livsmedelsverket (tel. 018-17 55 00) och till deras hemsida (produktion, handel och kontroll/jakt) där det finns information om köttthantering, viltslakterier mm.

Rekommendationer**Björnpasset**

Länsstyrelsen rekommenderar att den som ämnar jaga björn inför björnjakten avlägger skytteprovet Björnpasset eller motsvarande.

Skjutavstånd

Länsstyrelsen rekommenderar att skott endast lossas mot stillastående björn och att skjutavståndet inte bör överstiga 80 meter, samt att skytten använder stöd.

Hundanvändning

Länsstyrelsen rekommenderar att hundar inte byts under jakt på en och samma björn under en och samma dag. Länsstyrelsen vill påminna om 27 § jaktlagen som säger att jakten ska bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande. Hänsyn ska också tas till jakthundens välbefinnande enligt 5 § djurskyddslagen som säger att djur inte får överansträngas.

GPS loggen från eventuella hundenheter (GPS sändare) bör kunna uppvisas för besiktningsmannen. Informationen är viktig för att lokalisera björnungar om lakterande hona fällts eller vid uppföljning av eventuell skadskjutning.

Upplysning

Länsstyrelsen erinrar om att jakt inte får ske från motordrivna forskaffningsmedel. Sådana forskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar (31 § jaktlagen 1987:259).

Länsstyrelsen erinrar även om jaktförordningens föreskrifter om jaktmedel (10 § JF 1987:905) samt naturvårdsverkets föreskrifter avseende godkända kulgevär ska följas.

Jakten ska, enligt 27 § i jaktlagen, bedrivas så att vilt inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

Jakt som inte följer villkoren sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna, vilket kan leda till åtal för jaktbrott eller grovt jaktbrott.

Aktuella bestämmelser

Licensjakt

I 23 c § jaktförordningen anges följande. Förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Av 23 d § jaktförordningen följer att om det finns förutsättningar enligt 23 c § och något annat inte följer av 24 a §, får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter björn. Ett beslut om jakt enligt första stycket får utformas och förenas med villkor som är ändamålsenliga med hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar.

Naturvårdsverket får enligt 24 a § jaktförordningen överlämna till länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde enligt 2 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn att besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo med stöd av 23 d §, under förutsättning att antalet föryngringar för arten i rovdjursförvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna enligt 5 § samma förordning. Förordning (2013:1097). Naturvårdsverket har i beslut med ärendenummer NV-02617-18 delegerat beslut om licensjakt efter björn till länsstyrelserna i Norra och Mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Delegeringen gäller från och med den 1 maj 2018 till och med den 30 november 2019.

Bestämmelserna i jaktförordningen ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om

bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet).

Enligt artikel 12.1 a) art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4a till direktivet, med förbud mot att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs. Björnen finns uppräknad i bilaga 4a såsom en djurart av gemenskapsintresse som kräver noggrant skydd.

Av artikel 16.1 e) samma direktiv följer att förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde får en medlemsstat göra undantag från bestämmelserna i artikel 12 för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 till direktivet i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

Länsstyrelsens motivering

Den nationella förvaltningen av björn

I den av riksdagen antagna propositionen En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191) anges bland annat följande.

"Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv och lodjur och kungsörn ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus. En trovärdig rovdjurspolitik kräver också en aktiv förvaltning som stärker förtroendet för rovdjurspolitiken och bidrar till en bättre samexistens mellan människor och stora rovdjur. Regeringen gör i propositionen bedömningen att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige har gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet. Därför slår regeringen fast, i enlighet med de riktlinjer som EU-kommissionen har tagit fram för hur de stora rovdjuren ska förvaltas, att en aktiv förvaltning ska genomföras. Det innebär även att socioekonomiska hänsyn ska tas och att tamdjurshållningen inte påtagligt försvåras (a.a. s. 14)."

Länsstyrelsen har möjlighet att besluta om licensjakt efter björn i Värmlands län under förutsättning att kriterierna i jaktförordningen uppfylls.

Syftet med denna begränsade och strängt kontrollerade licensjakt är att bidra till en bättre samexistens mellan människa och björn i Värmlands län. Tidigare genomförda licensjakter i Värmland har också medfört positiva effekter på acceptansen för björn.

I den nationella förvaltningsplanen för björn bedömer Naturvårdsverket att licensjakt är en effektiv, kontrollerbar och hållbar del av en aktiv björnförvaltning om den sker i begränsad omfattning. Licensjakt kan tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, bidra till att minska konflikter mellan människa och björn. När inventeringar visar att stammen ligger över det

nationella referensvärdet kan licensjakt utgöra en av flera åtgärder i förvaltningen för att minska risken för socioekonomiska konsekvenser.

Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) har på EU-kommissionens uppdrag tagit fram riktlinjer för förvaltning av rovdjur på populationsnivå. I riktlinjerna anges bland annat följande: 3. Riktlinjerna antogs av kommissionen 2008 och de kan enligt kommissionens bedömning ligga till grund för inriktningen av rovdjursförvaltningen inom EU.

From a conservation point of view there is no principle reason why large carnivore populations cannot tolerate some levels of lethal control or be managed under the same type of harvest system as wild ungulates or game birds, provided that the harvest is well managed. Proper management in this case requires effective monitoring of the population size, the setting of appropriate quotas and hunting seasons, and careful enforcement of these regulations.

Populationsutvecklingen i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet har varit stabil sedan 2012 och marginalen är god till den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån på 50 föryngringar (1 föryngring = 10 individer) inom förvaltningsområdet.

Den regionala förvaltningen av björn

Björnen förekommer allmänt i Sverige från Dalarnas och Gävleborgs län och norrut. Värmland har ingen egen björnstam men utgör en del av björnens naturliga utbredningsområde. 2012 och 2017 genomfördes spillningsinventeringar av björn i Värmland. Det går inte att göra säkra uppskattningar av antalet björnar i länet utifrån de insamlade proverna, då björnarna rör sig mellan olika län. 2012 kunde fem individuella björnar identifieras från DNA-proverna och 2017 kunde 11 individer, varav 2 st honor identifieras. De två honorna utgörs av en hona med ungar som upptäcktes under sommaren 2017, samt en av hennes ungar. Spillningsproverna samlades in framförallt i länets norra delar.

Länsstyrelsens beslut om licensjakt på björn 2018 tar även hänsyn till de riktlinjer som har tagits fram av Viltförvaltningsdelegationen i Värmlands län och som återfinns i länets förvaltningsplan för stora rovdjur.

Enligt förvaltningsplanen ska björnstammen kunna sprida sig naturligt över länet i långsam takt under kontrollerade former. Licensjakt efter björn bör, enligt förvaltningsplanen, vara starkt begränsad innan förvaltningsmålet har uppnåtts, och bör i möjligaste mån vara riktad med hänsyn till björnens spridningsmönster och tillväxttakt. Länsstyrelsen bedömer att detta uppfylls genom en starkt begränsad tilldelning.

En adaptiv förvaltning av rovdjur kräver en helhetsbild av länets totala rovdjursförekomst och de problem som eventuellt medföljer. Värmlands län har förekomst av alla stora rovdjur och har som målsättning att bevara dessa samtidigt som hänsyn visas till tamdjurshållningen, bevarandet av sätrar som kulturarv, biodlingen och älgjakten. När det gäller björn så arbetar Länsstyrelsen för att bibehålla allmänhetens acceptans för arten bland annat

genom att minska dess socioekonomiska och psykosociala påverkan. Licensjakten är en del av detta arbete.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att det finns skäl för att besluta om en begränsad licensjakt i Värmlands län. Nedanstående punkter redogör för licensjaktens huvudsakliga syften.

Förebygga allvarlig skada

Björn orsakar årligen skador på tamdjur och gröda i de län där björnstammens huvudsakliga utbredningsområde finns. Erfarenheter från dessa län har visat att skador orsakade av björn har minskat i takt med en ökad licensjakt som har minskat tätheten av björn. Minskad täthet kan sannolikt ge mindre risk för incidenter då det finns färre björnindivider som kan orsaka skada.

Även i Värmland förekommer risk för skador på tamboskap, gröda och bikupor trots att björnstammen i länet är gles. Att tillåta licensjakt i starkt begränsad omfattning låter björnstammen sprida sig och öka i täthet i långsam takt under kontrollerade former. Därmed bedömer Länsstyrelsen att förutsättningarna är goda för att förebygga allvarliga skador. Att björnjakten tillåts även i de södra delarna av länet, där sannolikheten är större att skador uppstår, gör också att förutsättningarna för att förebygga allvarlig skada ökar.

Minska negativa socioekonomiska konsekvenser

De biologiska förutsättningarna för etablering och förekomst av stora rovdjur inom Värmland är mycket goda. Det är dock inte enbart de biologiska förutsättningarna för storleken på rovdjursstammarna som bestämmer storleken på dessa, utan förhållandet till berörda människors och näringars acceptans spelar också mycket stor roll. Länsstyrelsen anser att licensjakt efter björn bidrar till att minska det totala rovdjurstrycket i länet och därmed främjar möjligheterna till samexistens mellan människor och rovdjur.

Det totala rovdjurstrycket på klövvilt är högt i Värmlands län sett ur ett nationellt perspektiv. Vargpredation på älg gör att utrymmet för älgjakt minskar och svårigheterna att åstadkomma en balanserad älgförvaltning ökar. Förekomsten av björn utgör ytterligare en faktor som påverkar älgförvaltningen.

Sammantaget utgör predationen på älg av stora rovdjur en påtaglig påverkan på länets landsbygdsekonomi genom jägares minskade möjlighet att beskatta älgstammen och markägarnas minskade inkomster av arrenden och fällavgifter. Samtidigt kan möjligheten att jaga björn även ses som en jaktlig tillgång som tvärtom kan påverka arrendepriser positivt.

Länsstyrelsen anser att en noggrant reglerad licensjakt på björn minskar rovdjurens socioekonomiska påverkan på landsbygdsekonomin.

Annan lämplig lösning

Alternativa metoder till jakt övervägs vid varje beslut om skydds- eller licensjakt efter rovdjur som tas av myndigheterna. Det finns

sammanställningar av dessa (Attityder till rovdjur och rovdjursförvaltning. – Rapport 2014:1 Umeå universitet och SLU) och även genomförda tester av olika metoder (Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Naturvårdsverkets rapport 6555). I vissa lägen kan alternativa metoder till jakt vara en lämplig lösning, men detta gäller i de fall där problembilden är konkret och väl avgränsad i tid och rum.

Länsstyrelsen gör bedömningen att licensjakt är nödvändig för att förebygga de allvarliga skador som kan orsakas av björn, bibehålla deras skygghet för människor, stärka lokalbefolkningens delaktighet i rovdjursförvaltningen och landsbygdsekonomin samt behålla acceptansen för arten. Hittillsvarande licensjakt på björn har uppfyllt dessa mål enligt Länsstyrelsens bedömning.

Gynnsam bevarandestatus

Sverige

Antalet björnar i Sverige har beräknats till ca 2 800 djur hösten 2013. Licensjakt efter björn bedrivs i alla län med fast förekomst av arten. Syftet är i samtliga län att nå de långsiktiga förvaltningsmål som är satta och som bland annat syftar till att bibehålla en gynnsam bevarandestatus för arten. Licensjaksbesluten tar i sin tilldelning även hänsyn till de skyddsjakter på björn som genomförs.

Mellersta förvaltningsområdet

Antalet i mellersta rovdjursförvaltningsområdet uppskattas idag till ca 775–945 björnar. Hittills i år har ingen björn avlivats enligt 28 § i jaktförordningen och ingen under skydds jakt i Värmlands län. Uttaget i mellersta rovdjursförvaltningsområdet bedöms ligga på en nivå som får betraktas som långsiktigt uthållig och i överensstämmelse med målsättningen att bibehålla björnstammens gynnsamma bevarandestatus i dess naturliga utbredningsområde i Sverige.

År 2012 år björnsplnningensinventering samlades spillning in från fem olika individer i länet varav samtliga hanar. Under inventeringen 2017 samlades spillning in från 11 olika individer, varav två honor.

Upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus

I rovdjursutredningens delbetänkande om *Rovdjurens bevarandestatus* (SOU 2011:37) bedöms björnens bevarandestatus i Sverige vara gynnsam. Samma bedömning görs av regeringen i propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* (prop. 2012/13:191). I den av riksdagen antagna propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* (prop. 2012/13:191) anges följande mål för björnarnas antal och utbredning: "Målen för björnstammen i Sverige är att björnens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen i Sverige ska vara 1 100 – 1 400 individer, och att björnens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområdet i Sverige ska vara Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt delar av Dalarnas, Gävleborgs och Värmlands län." (s. 40)

I ett ställningstagande till EU rörande en kompletterande rapportering angående rovdjur enligt Art. 17 i Art- och habitatdirektivet skriver Naturvårdsverket år 2013 att referensvärdet för björnens populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus i Sverige är 1400 individer.

Även om den svenska björnstammen bedöms ha minskat från cirka 3 300 till cirka 2 800 björnar på senare år så är populationen relativt stor. På grund av populationsminskningen har arten år 2015 dock återigen tagits upp i den svenska rödlistan och björnen har av Artdatabanken bedömts som nära hotad.

En licensjakt efter två björnar i Värmland kommer enligt Länsstyrelsens bedömning inte att äventyra upprätthållandet av nuvarande gynnsam bevarandestatus för arten.

Begränsad omfattning i förhållande till stammens storlek

Det har under perioden 2012–2017 fällts 10 björnar på licensjakt i Värmlands län, varav samtliga har varit hanar. Det har under denna period inte inkommit några rapporter om björnar som påskjutits och inte återfunnits. Under perioden har två björnar fällts varje år, förutom 2016 då det inte var någon licensjakt i länet. Under samma period finns inget som tyder på att den värmländska björnpopulationen skulle ha minskat. Länsstyrelsen bedömer att björnpopulationen tvärtom ökat något utifrån den senaste spillningsinventeringen.

Länsstyrelsens bedömer att ett uttag om två björnar vid denna licensjakt är en begränsad omfattning i förhållande till björnstammens storlek.

Selektiv jakt under strängt kontrollerade former

Licensjakten bör tillåtas i hela länet utom det område på dryga 400 km² som är markerat i kartan, inom Torsby kommun som avlysts med hänsyn till känd förekomst av björnhona med ungar. Licensjakt i hela länet utom det avlysta området bedöms inte påverka björnens spridning inom länet på lång sikt.

Länsstyrelsen har vidare beslutat om ett antal villkor för jaktens bedrivande. Beslutet inkluderar krav på skyndsamt rapportering av fällda eller påskjutna djur. Det krävs kontinuerlig kontroll av om tilldelning återstår i jaktområdet i syfte att minimera risken för överskjutning. För jakt med hjälp av åtel finns dessutom ett antal särskilda villkor. Besiktningsmännens kontroll säkerställer att djur fällts i enlighet med regelverket. Vidare möjliggör besiktningen av fällt djur en noggrann kontroll av djurets kön, ålder, DNA och hälsostatus.

Licensjakten enligt detta beslut bedöms därmed bedrivas såväl selektivt som under strängt kontrollerade former.

Annan lämplig lösning

Det finns en rad olika åtgärder som kan tillämpas för att minska rovdjursproblem. Beroende på problembild samt de tidsmässiga och rumsliga förutsättningarna är olika åtgärder lämpliga vid olika tillfällen. På en småskalig nivå är skyddsjakt, stängsel, skrämsel, flytt av tamdjur och

ökad bevakning vanliga åtgärder som tillämpas. På en storskalig nivå är licensjakten den lämpligaste åtgärden vilket då sker parallellt med de ovan nämnda åtgärderna.

Till viss del kan olika former av kommunikationsinsatser bidra till en bättre samexistens mellan människa och björn. Det är dock inte tillräckligt utan det krävs också en aktiv förvaltning. Länsstyrelsen bedömer att det inte finns någon annan lämplig lösning för att uppnå nämnda målsättning än en begränsad licensjakt efter björn.

Slutsats

Länsstyrelsen bedömer att förutsättningarna ovan är uppfyllda och beslutar därför om licensjakt efter björn i enlighet med de villkor som framgår av beslutet.

Kungörelsedelgivning

Länsstyrelsen beslutar att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelsedelgivning. Beslutet fattas med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932). Meddelande om beslutets huvudsakliga innehåll samt om var och när det hålls tillgängligt införs inom 10 dagar i Post och inrikes tidningar. Beslutet finns under överklagandetiden tillgängligt hos Länsstyrelsen i Värmlands län, Våxnäsgatan 5, Karlstad samt på Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/varmland.

Verksamhetschef [REDACTED] har fattat beslut i detta ärende.
Vilthandläggare [REDACTED] har varit föredragande.

Bilagor

1. Hur man överklagar beslutet
2. Blankett B1: Registrering av fälld/död björn
3. Blankett B2: Besiktning, provtagning och märkning av fälld/död björn
4. Blankett B3: Påskjuten björn – platsundersökning och eftersök
5. Karta över avlyst område
6. Information om åtling
7. Anmälan om åtel
8. Rapportering om åteljakt
9. Lathund för dig som deltar i licensjakten på björn i Värmlands län 2018

Kopia via e-post till

Naturvårdsverket

Viltförvaltningsdelegationen i Värmland enligt sändlista

Länsstyrelserna i mellersta förvaltningsområdet enligt sändlista

Skandinaviska björnprojektet

Jordbruksverket

SVERIGES DOMSTOLAR

Bilaga

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsnatten räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.